

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, z późn. zm.).

Wydanie nowego rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, jest elementem prac prowadzonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych – Państwowym Instytutem Badawczym w ramach *Reformy2026. Kompas Jutra*¹⁾, której celem jest poprawa jakości i efektywności kształcenia w szkołach, w szczególności w zakresie kształcenia kompetencji i rozwoju praktycznych umiejętności uczniów.

W pracach nad przygotowaniem projektu nowej podstawy programowej dla szkoły podstawowej zostały wzięte pod uwagę wyniki badań i dane, które są alarmujące i pokazują, które obszary w polskim systemie edukacji wymagają wsparcia systemowego:

- 1) 40% czwartoklasistów nie lubi chodzić do szkoły, co ważne odsetek uczniów, którzy wskazują, że lubią chodzić do szkoły systematycznie maleje, a w 2015 r. wynosił 75% (TIMSS 2023);
- 2) 57% uczniów czwartych klas szkół podstawowych odczuwa umiarkowane lub niskie poczucie przynależności do szkoły – to oznacza 4. miejsce od końca na 58 badanych krajów (PIRLS 2021);
- 3) 58% piętnastolatków twierdzi, że szkoła niewiele zrobiła, by przygotować ich do dorosłego życia; średnio w innych krajach uczestniczących na takie stwierdzenie twierdząco odpowiadało 48% uczniów; polscy uczniowie zajęli 69. miejsce na 76 krajów (PISA 2022);
- 4) w ostatniej edycji badania PISA z 2022 roku polscy piętnastolatkowie pod względem poczucia satysfakcji z życia znaleźli się dopiero na 69. miejscu, a pod względem poczucia przynależności do szkoły aż na 73. miejscu.

¹⁾ Więcej informacji na temat reformy: www.reforma26.men.gov.pl.

Konieczne są zatem zmiany, które pomogą wszystkim uczniom korzystać ze zdobytej wiedzy, także poza szkołą.

Prace nad przygotowaniem propozycji kompleksowej zmiany podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla poszczególnych typów szkół są prowadzone od 2024 r. Natomiast projekt rozporządzenia określa nową podstawę programową:

- 1) wychowania przedszkolnego – załącznik nr 1;
- 2) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej – załącznik nr 2;
- 3) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – załącznik nr 3.

Proponowana nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej:

- 1) jasno i precyzyjnie określa cele kształcenia (wymagania ogólne) i treści nauczania (wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności);
- 2) jest precyzyjna w taki sposób, że można w oparciu o nią tworzyć narzędzia diagnostyczne i przeprowadzać egzaminy oraz efektywnie udzielać wsparcia uczniom w procesie uczenia się oraz na tyle elastyczna, aby nauczyciele mogli ją realizować według własnego pomysłu i w sposób uwzględniający zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów;
- 3) ma urealniony zakres treści nauczania – wymagań szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności, które są adekwatne do potrzeb uczniów oraz możliwe do zrealizowania i osiągnięcia w szkole;
- 4) jest skoncentrowana na budowaniu kompetencji uczniów, a nie tylko zapamiętywaniu informacji;
- 5) jest zorientowana na głębokie uczenie się, aby stwarzać uczniom okazje do stosowania zdobytej wiedzy i umiejętności w rozwiązywaniu realnych problemów, także poza szkołą;
- 6) traktuje rozwój kompetencji przekrojowych oraz sprawczości jako najbardziej niedoceniane elementy dotychczasowych doświadczeń szkolnych;
- 7) obejmuje wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych wzmacniających sprawczość;
- 8) stanowi jednocześnie wymagania egzaminacyjne.

1. Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego
(załącznik nr 1 do projektu rozporządzenia)

Podstawa programowa dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego obejmuje:

- 1) cele wychowania przedszkolnego, w tym kompetencje (fundamentalne, przekrojowe) oraz sprawczość, które powinny być kształcone u dzieci w ramach wychowania przedszkolnego, a następnie rozwijane na dalszych etapach edukacyjnych;
- 2) zadania przedszkola (i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego);
- 3) osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego, w tym doświadczenia edukacyjne, które dzieci powinny zdobywać w ramach wychowania przedszkolnego;
- 4) warunki i sposób realizacji.

Z uwagi na specyfikę wychowania przedszkolnego nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego będzie obowiązywać od dnia 1 września 2026 r. wszystkie dzieci uczęszczające do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Jednocześnie, ponieważ w części „Warunki i sposób realizacji” określono, że cyfrowe urządzenia ekranowe nie są wykorzystywane w zajęciach prowadzonych w przedszkolu, a obecnie w części przedszkoli nauczyciele korzystają z tych urządzeń w pracy z dziećmi, w projekcie rozporządzenia proponuję się, aby wymóg ten obowiązywał od roku szkolnego 2027/2028, w celu umożliwienia odpowiedniego dostosowania metod i form pracy przedszkola.

2. Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (załącznik nr 2 do projektu rozporządzenia)

Tak jak w dotychczasowej podstawie programowej dla szkoły podstawowej, kształcenie w tej szkole dzieli się na dwa etapy edukacyjne:

- 1) I etap edukacyjny: klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna;
- 2) II etap edukacyjny: klasy IV–VIII szkoły podstawowej.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla klasy I–III szkoły podstawowej (tj. w zakresie edukacji wczesnoszkolnej) ma charakter zintegrowany, skoncentrowany wokół kompetencji fundamentalnych (językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych), kompetencji przekrojowych (rozwiązywanie problemów, współpraca i dbanie o innych, myślenie krytyczne oraz kreatywne, dbanie o siebie i kierowanie sobą) oraz sprawczości.

Natomiast podstawa programowa kształcenia ogólnego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej (tj. II etapu edukacyjnego) określa następujące zajęcia edukacyjne, tj.: język polski, język obcy

nowożytny, drugi język obcy nowożytny, język łaciński, muzykę, plastykę, historię, edukację obywatelską, przyrodę, geografię, biologię, chemię, fizykę, matematykę, informatykę, zajęcia praktyczno-techniczne, wychowanie fizyczne, edukację dla bezpieczeństwa, edukację zdrowotną, etykę, język mniejszości narodowej lub etnicznej, język regionalny – język kaszubski.

Opis wymagań szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności zdobytych przez ucznia szkoły podstawowej jest przedstawiony w języku efektów uczenia się zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 1606). Należy przy tym podkreślić, że już od 2009 r. podstawa programowa jest formułowana językiem efektów kształcenia, tzn. obejmuje nie tylko wskazanie treści, ale także czasowniki operacyjne określające, co uczeń powinien potrafić na zakończenie procesu uczenia się.

W proponowanej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej zostały określone:

- 1) cele kształcenia ogólnego w szkole podstawowej, w tym kompetencje (fundamentalne, przekrojowe) oraz sprawczość, które powinny być rozwijane i kształcone w trakcie edukacji w szkole podstawowej;
- 2) zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły podstawowej;
- 3) cele kształcenia – wymagania ogólne oraz treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności w zakresie edukacji wczesnoszkolnej oraz poszczególnych zajęć edukacyjnych w klasach IV–VIII szkoły podstawowej wraz z wymaganymi doświadczeniami edukacyjnymi;
- 4) warunki i sposób realizacji.

Doświadczenia edukacyjne uwzględnione w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie edukacji wczesnoszkolnej oraz poszczególnych zajęć edukacyjnych w klasach IV–VIII szkoły podstawowej, to sytuacje edukacyjne, w których powinien uczestniczyć każdy uczeń, a które w sposób celowy wspierają rozwój kompetencji przekrojowych i sprawczości. Doświadczenia edukacyjne wspierają realizację celów kształcenia (wymagań ogólnych) oraz treści nauczania (wymagań szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności), opisując sytuacje edukacyjne, w których można zdobywać ww. kompetencje.

Dodatkowo, w przypadku części zajęć edukacyjnych zostały wskazane moduły tematyczne, które są poświęcone konkretnym zjawiskom mającym interdyscyplinarny charakter. Podstawa

programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej przewiduje 6 modułów tematycznych, tj.:

- 1) moduł bezpieczeństwo i obrona – występujący w przypadku edukacji wczesnoszkolnej, zajęć praktyczno-technicznych i wychowania fizycznego;
- 2) moduł medialny – występujący w przypadku języka polskiego, informatyki, zajęć praktyczno-technicznych, geografii i edukacji obywatelskiej;
- 3) moduł filozoficzny – występujący w przypadku języka polskiego i historii;
- 4) moduł ekonomiczno-finansowy – występujący w przypadku edukacji wczesnoszkolnej, zajęć praktyczno-technicznych, matematyki, geografii i edukacji obywatelskiej;
- 5) moduł klimatyczny – występujący w przypadku przyrody, geografii, biologii, chemii, fizyki, edukacji zdrowotnej i zajęć praktyczno-technicznych;
- 6) moduł kultura – występujący w przypadku edukacji wczesnoszkolnej, języka polskiego, historii, plastyki i muzyki.

Oznaczenie wybranych treści nauczania (wymagań szczegółowych dotyczących wiedzy i umiejętności) jako modułu tematyczny wynika z potrzeby holistycznego spojrzenia na edukację i przygotowania uczniów do funkcjonowania w złożonej rzeczywistości. Moduły pozwalają na integrowanie wiedzy z różnych zajęć edukacyjnych wokół istotnych zagadnień i problemów. Są to ważne i aktualne kwestie międzyprzedmiotowe, które odpowiadają na najważniejsze wyzwania współczesności. Wskazanie modułów tematycznych oznacza, że nauczyciele przedmiotów, w których wskazany został dany moduł powinni uświadomić uczniom, że podobne zjawiska można badać na różne sposoby, korzystając z narzędzi wielu dziedzin wiedzy, a jednocześnie realizować wspólne, ważne cele edukacyjne. Przykładowo w ramach modułu kultura uczniowie poznają sposoby analizowania i interpretowania dzieł artystycznych z perspektywy plastyki, muzyki czy języka polskiego i dopiero ta wielość perspektyw pozwala im stawać się świadomymi odbiorcami kultury.

Ponadto, w przypadku części zajęć edukacyjnych zostały przewidziane również wymagania fakultatywne, których celem jest wzbogacenie wiedzy uczniów – o tym, jakie wymagania fakultatywne są realizowane w ramach danych zajęć edukacyjnych decyduje nauczyciel.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego (tak jak obecnie obowiązująca) w zakresie poszczególnych zajęć edukacyjnych przewiduje część „Warunki i sposób realizacji”, w której zawarte są najistotniejsze kwestie, które powinni uwzględniać nauczyciele przy opracowaniu lub wyborze oraz realizacji programu nauczania danych zajęć edukacyjnych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej będzie wdrażana sukcesywnie, tj. począwszy od dnia 1 września 2026 r. w klasach I i IV szkoły podstawowej, a w latach następnych również w kolejnych klasach szkoły podstawowej. Jednocześnie w projekcie rozporządzenia proponuje się, aby nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej w zakresie przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa była stosowana począwszy od roku szkolnego 2026/2027 w klasach VIII. Rozwiązanie to jest proponowane z uwagi na bardziej praktyczny charakter nowej podstawy programowej w zakresie przedmiotu edukacja, co umożliwi lepsze przygotowanie uczniów szkoły podstawowej do właściwego reagowania w sytuacjach zagrożenia.

Dodatkowo w przypadku szkół podstawowych dla dorosłych określono, że nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej będzie stosowana począwszy od roku szkolnego 2029/2030 w semestrze I klasy VII szkoły podstawowej dla dorosłych, w którym kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2029 r. lub z dniem 1 lutego 2030 r., a w latach następnych także w kolejnej klasie i semestrach szkoły podstawowej dla dorosłych.

Jednocześnie projekt rozporządzenia określa w stosunku do jakich klas i oraz w jakich latach szkolnych będzie jeszcze stosowana dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego, określona w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.). Takie rozwiązanie umożliwia kontynuowanie nauki zgodnie z dotychczasową podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej przez uczniów, którzy rozpoczęli naukę w szkole podstawowej przed dniem 1 września 2026 r.

3. Podstawa programowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole podstawowej (załącznik nr 3 do projektu rozporządzenia).

W niniejszej podstawie programowej zaproponowano odmienną od dotychczasowej hierarchię celów kształcenia oraz uzupełniono treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności – o szczególnie istotne treści z perspektywy funkcjonowania uczniów z

niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, tj. z zakresu edukacji zdrowotnej oraz edukacji społecznej. Dodatkowo rozszerzono treści w obszarze matematycznym i językowym, wyeksponowano treści związane z kształtowaniem postaw etycznych i społecznych oraz rozszerzono treści związane z rozwijaniem kompetencji cyfrowych uczniów.

Podstawa programowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole podstawowej została przygotowana z uwzględnieniem funkcjonalnego podejścia do edukacji, opartego na założeniach modelu biopsychospołecznego oraz wytycznych Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF). Kluczowym elementem tego podejścia jest odniesienie się do dziewięciu obszarów funkcjonowania określonych w Szkolnej Ocenie Funkcjonalnej. Stanowią one podstawę do planowania działań dydaktycznych i wychowawczych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkole podstawowej również będzie obowiązywać od dnia 1 września 2026 r.

Jednocześnie traci moc dotychczasowe rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej w zakresie podstawy programowej wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego, podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i podstawy programowej kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych – przy czym tak jak wskazano powyżej w projekcie rozporządzenia przewidziano przepisy regulujące w jakich latach w stosunku do jakich klas będzie nadal stosowana dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2026 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlega ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806, z późn. zm.).

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2025 r. poz. 1480, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.